

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 90.

Vtorik 11. Listopada.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blažniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

Po najvišje naredbi bo za ranjko gospo grofinjo od Marne dvorno žalovanje od nedelje 2. novembra t. l. skoz 12 dni z premembo.

Razpis konkurza.

V deželnem poglavarstvu je spraznjena stopnja konceptnega adjunkta II. razreda z letnim pomočkom 300 gold.

Kdor se za to stopnjo oglasi, ima prošnjo pri deželnem poglavarstvu vložiti in se skazati o učenostih in dostajni rabi. Prošnje tištih, ki so že v službi, se imajo po predstojeci gosposki vložiti.

Čas prošnjo vložiti je do 21. prihodnjega mesca.

V Ljubljani 28. oktobra 1851.

Gustav grof Chorinsky l. r.,
poglavar.

V preteklih mescih September in Oktober t. l. so c. kr. distriktne komisije vse skupej 148 oprostivnih izdelkov deželni komisiji za oprostenje zemljiš predpložile.

Ti izdelki obsežejo 18,582 postat, od katerih pridejo

na distriktno komisije v Kraju	3,696,
„ „ „ v Trebni	2,887,
„ „ „ v Kamniku	2,735,
„ „ „ v Postojni	2,351,
„ „ „ v Ljubljani	2,134,
„ „ „ v Novim mestu	1,925,
„ „ „ v Kočevji	1,315,
„ „ „ v Vipavi	1,214,
„ „ „ v Černomelju	325.

Prerajtani odškodni kapitali znesajo:

a) za proti primernemu odškodovanju odpravljene odrajtvila	604,098 gld. 40 kr.
b) za deseti dnar (laudemium)	14,482 „ 45 „
c) za odkupljive dohodke	1,378 „ 25 „

torej skupej 619,959 gld. 50 kr.

Od tega dela, ki na dolžne pride, je 15,063 gold. 10 kr. napovedanih, da se bodo koj vplačali.

Sostavljenje dosedajnih vgotovil kaže, da se je vprostenje že pri 1065 oprostivnih izdelkih z 117,414 postal (dolžnih zemljiš) doveržilo.

Vsi doslej prerajtani odškodni kapitali znesajo:

a) za proti primernemu odškodovanju odpravljene odrajtvila	4,032,047 gld. 20 kr.
b) za deseti dnar (laudemium)	90,956 „ 40 „
c) za odkupljive dohodke	2,610 „ 35 „

skupej torej 4,125,614 gld. 35 kr.

Deželna komisija je v teku mescev Septem-

ber in Oktober 86 predploženi izdelkov skonečno obravnala.

Ljubljana 5. novembra 1851.

Od predsedništva c. kr. deželne komisije za oprostenje zemljiš na Krajskim.

7. novembra 1851 je bil LVII. del, III. tečaja deželnega zakonika in vladnega lista izdan in razposlan; ki zapopade:

Spisek od c. k. kupčijskega ministerstva 21.

Avgusta 1851 podeljenih privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 16. Avgusta 1851. Prenešenje privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 19. Avgusta 1851. Podaljšanje privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 20. Avgusta 1851. Prenešenje privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 20. Avgusta 1851. Podaljšanje privilegij. — Spisek od c. k. ministerstva kupčije 23. Avgusta 1851 podeljenih privilegij. — Spisek od c. k. kupčijskega ministerstva 31. Avgusta 1851 podeljenih privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 6. Septembra 1851. Podaljšanje privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 6. Septembra 1851. Podaljšanje privilegij. — Razpis c. k. ministerstva notranjih opravil 29. Julija 1851, s katerim se zaznamva dnarnica (kasa) iz ktere se imajo talje in darila za vjetje kazni vrednih ljudi nevojaškega stanu plačevati. — Razpis c. k. ministerstva za vojaštvo 1. Oktobra 1851, s katerim se izdajo odločbe zastran prihodnjega jemanja aspirantov za c. k. poljnobožno komisarstvo. — Razpis c. k. dnarstvinega ministerstva 7. Oktobra 1851, zastran izmere kolkove davšine od plačilnih službnih pogodb, ki zapopadejo kako pooblastnjenje. — Ukaz c. k. ministerstev notranjih, vojaških in pravosodja vpravi 10. Oktobra 1851, s katerim se v deželni žandarmerii pri regimentnih štabih služeči pisarnični služabniki, regimentni in krilni pisarji, potem furirski praktikantje za ti čas, dokler v tej lastnosti služijo, pod vojaško sodno oblast postavijo. — Razglas predsedništva c. k. dež. komisije za Krajskim 24. Oktobra 1851, s katerim se razglasi, da vodstvo zaloga s 1. Novembra 1851 v djavnost pride.

Nevradni del.

Ljudske mestne šole v Terstu.

(Iz Danice.)

(Dalje.)

V pondeljek 1. kimovca je bila poskušnja fantinov perviga razreda višjiga oddelka, dopoldan v drugi, popoldan v prvi učilnici. Prav dobro so se v kersanskim nauku skazali, in lepo, mirno in pametno zadržali. Brali so prav dobro že v laškem in nemškem jeziku, in iz slovnice teh obeh jezikov dobro odgovarjali. H koncu poskušnje je bil zahvalni govor, dopoldan v laškem, popoldan v nemškem jeziku od otrok zglasovan. V teh

govorih so bili dobri spodbadani, da naj v pridnosti stanovitni bojo — zanikerni pa, da naj izgled dobrih posnemajo; tudi je bila zahvala izrečena do Njih Velicanstva našiga cesarja, do visokočastitiga skofjskiga konzistorja, do visoko čast. gosp. šolskiga nadzornika, do čast. gosp. vodja in kateheta, do gospodov učiteljev in do staršev. Na slednji govor pa so gosp. vodja in katehet opominjali k pridnosti, učenju, zvestimu obiskovanju šole, k branju in ponavljanju prejeti naukov o šolskih praznikih ali vakancah, ter k molitvi, pobožnosti, bogaboječnosti, pokoršini i. t. d. v nemali.

V torek 2. kimovca dopoldan so imeli fantini družiga razreda šolsko poskušnjo, ktere so tudi visokočastiti milostljivi skof, čast. gosp. šolski nadzornik, in še drugi imenitni in slavni gospodje s svojo vpričnostjo počastili, in posebno nad dobrim razumenjem in znanjem kersanskiga nauka in umne vaje nemškiga jezika svoje dopadajenje skazali. Zahvalni govor je bil v nemškem jeziku.

V torek 2. kimovca popoldan, in v sredo 3. kimovca dopoldan ste bile šolski poskušnji deklice perviga razreda nižjiga oddelka, narpred v drugi in potlej v prvi učilnici. Starši in drugi v obilnim številu pričujoči so bili z lepim vedanjem in dobrimi odgovori učenk prav zadovoljni. V vajo spomina so deklice tudi kratke pesmice iz glave dopovedovale. V zahvalnim govoru, ki je bil v laškem jeziku, se je mladost sadikam priličila, ki se od pridnih vertnarjev in vertnaric oskerbljujejo. Nato so vis. čast. gosp. šolski nadzornik svojo zadovoljnost izrekli, in deklice še k daljši pridnosti nagovorili.

V sredo 3. kimovca popoldan, in v četertik 4. kimovca dopoldan ste bile šolski poskušnji deklice perviga razreda višjiga oddelka, narpred v drugi in potlej v prvi učilnici. Učenke in učiteljce so se v vsih rečeh prav dobro skazale. V vajo spomina so se tudi pri teh pesmice dopovedovale, in veliko in prav lepih reči ženskiga dela je viditi bilo. Kako dobro pač je, da se deklice v šoli tudi marsikaj delati vadijo, kar posebno revnišim k mnogimu zaslužku, vsim pa k polajšanju njih življenja koristiti zamore! H koncu je bil zahvalni govor v laškem jeziku, po katerim so gosp. vodja in katehet učenke še k pridnosti in lepemu zadržanju opomnili.

V četertik 4. kimovca popoldan pa je bila poskušnja učenk družiga razreda. Učenke in učiteljce zaslužijo očitno pohvalo, ker se je obdvojih prizadeva in pridnost lepo pokazala. K sklepu so gosp. vodja in katehet učenke, zmed kterih jih je več že prvo sv. obhajilo opravilo bilo, takrat storjene obljube opomnili, jih k pogostni vredni prejemi sv. zakramentov podbudil, in jih vse povabili, prihodno leto dan perviga sv. obhajila prav s častjo praznovati, in storjene obljube spet ponoviti. Prav je in potrebno, da se mladenči in deklice z mladiga navadijo, večkrat v letu svojo vest v zakramentu sv. pokore očistiti, in večkrat v letu po vredni prejemi sv.

rešnjiga Telesa z Jezusam Kristusam skleniti se — de se greha, ki je vir vse časne in večne nesreče, zmiram skerbnejši varujejo, in čistost duše in telesa ložeji in zvestejši ohranijo — de se njih mlade srca namesto posvetniga in spačeniga duha ljubezni do Boga in do bližnjiga, ponižnosti, krotkosti in družih čednost navzamejo — de se s to nadnaravno, nebeško pomočjo navdani zoper vso zapeljivost in slepotijo svetá serčno vojskovati, ter mir serca in pravo srečo, ki je edino le v Bogu najti, doseči in zavživati zamorejo. Blagor torej mladenčcem in deklicam, ki se te svete in pobožne navade poprimejo, in v zvesti pokoršini do svojih spovednikov in učencov živé in stanovitni ostanejo!

(Konec sledi.)

Povedanje od slovenskiga jezika.

Spisal V. Vodnik.

Stare reči so tudi nove tistim, katerim so neznane. Zatorej bodem popisoval, od kod krajnski jezik in zarod pride, in se je od nekidajnih časov začel:

Krajnci so odraslik velikiga slovenskiga naroda, kateri zdej prebiva od Teržaškiga noter do zmerzliga morja v Moškovi skoz 400 mil široko, in od Pemskiga noter do dežele Kamšatka na konec Moškovitarškiga cesarstva še čez tavžent mil na dolgost. Skorej vse ljudstva v tem prostori so Slovenci, to je, Krajnci, Slovenci, Hrvatje, Dalmatini, Boznjaki, Slavonci, Slovaki, semtertje po Turškim in in Ogorskim; ti so ta kraj Donave. Na unim kraj Donave pak so Pemci, Moravci, Polci, Pomurlani, Lužici, Vandali, Vendi, Litavci. Leti in neizmerjena prostanost Moškovitarkih prebivavcov po Moškovi, Severii in na meji Tartarije. To vsi imajo sploh ime, de so Slovenci, in imajo jezik od ene same matere, namreč, slovenski jezik.

Od kod te ljudstva pridejo, kaj so nekidaj bile, nimajo zadosti starih popisavcov. Nar bolj jih jezik razodeva, kaj in od kod so oni.

Slovenski jezik je v prvih ali koreninskih besedah nekaj podoben Armenskemu in Perškemu. Še bolj so si med seboj podobni gregski, latinski, nemški in slovenski. To pokaže, de so ti rodovi nekidaj v nar prvih časih skup rojeni notri v sredi Azije. Počasi so Gregi, Latini, Nemci in Slovenci se ven iz Azije v Evropo širali, in Armence in Perse v Azii popustili. Mati jih je odstavila, oni so iz zibelí ustali in govoriti začeli.

Kader so Slovenci iz Azije, svoje zibeli, ven šli proti Evropi, niso bili sami, temuč je bila še le osnova štirih velikih jezikov vkup, to je Gregov, Latincov, Nemcov in Slovincov.

Počasi so več po sveti vidili, rodove gmerali, rodovi so med seboj blebetali, in se v besedah eden od družiga daljšali; tako dolgo, de je jezik 4 velike verhe pognal: Grege, Latince, Nemce in Slovence. Timčasi so divji okol hodili, od lova, od zeliš se živili.

De so ti štirji verhovi iz eniga jezika, sam jezik razodeva; postavim Slovenec reče mati, Nemec Mutter, Greg meter, Latinec mater. Mi pravimo miš, Nemec Mauss, Latinec mus, Greg mys. Tako tudi: kluč, Schliessel, clavis, klys; — jajce, Ey, ovum, oon; — sedim, sitze, sedeo, hiseo; — nov, neu, novus, neos — in tako naprej silno dosti drugih besedi.

Grogí in Latini so bližej poldne ostali, Nemci in Slovenci so bolj proti polnoči od sonca naprej derli in se v sedajneh svojih deželah ulastili, živino pasli, čede varovali in zverini morili.

Počasi so zemlo perpravili za stanovitno prebivalše in za nive; polsko delo se je začelo

z delam hiše, s hišami zemle, last, pravice, oblast, kralstva in bolj uravnano zadržanje. Še dan današni vidimo, de človeški rod čedalej bolj v hribe leže, gošo trebi in rodovitno zemlo perdeluje.

Gregi in Latinci so per sred-deželnim morju proti poldne ostali: Nemci in Slovenci so v bol merzle gojzde proti polnoči svoje čede gnali; počasi se v jeziki ločili in sledni svojiga sebi naredili. Od tod pride, de v dosteh besedah enakost imamo; mi smo namreč ene dosti bližne žlahte, in ne smeme prepira imeti, sebi lastiti, in si oponašati v tem, kar je mati obema za delež pustila.

Nemec je pred Slovincem v Evropi naprej, tišal, in še zdaj od Azije dalej stoji; Slovenec je zadej ostal, in je po teh deželah, ktere smo zgorej imenovali.

Nemec pomeni toliko, kar mutec. Slovenec ga ni zato mutca imenoval, kakor de bi ne znal govoriti, ampak zato, ker ga ni zastopil, in je bil Slovincu, kakor mutast, po tem, kader sta dalj časa razločena živela in sledni svoj jezik razločila. Slovenci pak so se tako imenovali, ker so se med seboj zastopili, in si lahko eden drugimu slovo, to je besedo dajali, zakaj slovo med vsim drugimi Slovinci pomeni besedo.

Nemec in Slovenec narazen ločena, in v svojih krajih ustanovljena sta začela zemljo obdelovati, orati, kopati, sejati in sta postala zemljaka.

Ako prašaš: kdaj se je to godilo, porečem, de ne vem števila let povedati, ampak še enkrat opomnim, de je jezik nas razodeva, kakošna mati nas je rodila, koliko hčer je imela, in kako so se sestre dalej zarodile.

Zdej pridemo na same Slovence, kateri se ali od slove in slovesa, ali pak od selenja in preselovanja tako imenujejo, nemorem prav za terdno reči, zakaj nisim bil takrat zraven, kader so jeli to ime sebi dajati.

Druge ljudstva so jih drugači imenovali. Latinci in Gregi so jim rekli, de so: Sarmati, Jaziki, Roksolani, Bastarni, Amaksobi, Metanasti, Venedi, Limiganti, in več družih imen.

Od Slovincov so rimski, gotiški in gregiški pisavci pisati začeli pred pol drugi tavžent leti, de prebivajo uni kraj Donave noter do zmerzliga morja, de jih je silno dosti, in de so se jeli iztegovati na ta kraj Donave proti laškemu morju. Rod, kateri se je nar dalej proti poldnevu podal, je bil krajnski imenovan, to je, nar na kraji stoječ, ker je na meji laške dežele. Krajnci smo tedej nar krajni, nar dalej od družih Slovincov, kateri so zdej proti polnoči; mi smo mejači proti Laškim.

Pervi Slovenci, kateri so lesem na kraj Laškiga prišli, so bili od Rimcov Sarmati limigantes, to je, mejači imenovani; ti so lesem na kraj hodili od leta Kristusoviga 334 noter do 551, in so bili pod oblastjo rimskih cesarjev. Po tem so še vedno perhajali, ob vodah Save, Drave in Mure prebivali pod oblastjo Longobardov, Avarov in Frankov do leta 624. Od tiga leta noter do 748. so imeli lastne vojvode; in po tem so peršli pod nemške ali frankovske kralje.

Iz tega, kar je do sedaj rečeno, spoznamo, de Slovenec je sploh ime vsih ljudstev tiga jezika na prostori od pol milijona na štiri vogle mil. Potlej pa pridejo posebne imena sledniga slovenskiga roda od dežele, v kateri prebiva. Tako so Pomorjani per morji, Polci na planavah ali na poli, in mi Krajnci na kraji; ker naša dežela je kraj, krajna in meja, ali konec Slovincov proti Laškim.

Kdaj se je to ime začelo, pisarji nič ne povejo; prvo pismo, ktero Krajno imennje, je pismo kralja in Cesarja Henrika, v katerim je gosposko Bled na Gorenskem daroval Sebenskemu, Briksenskimu škofu v letu 1004

deseti dan maliga travna. To pismo govori, de Bled leži v deželi Krajna pod oblastjo kneza Vatilo.

Krajna je bila vender dosti popred imenovana, zato ker to darovavsko pismo pravi, de se tako med ludmi imenuje.

Slovenci v goratih deželah so dobili ime, de so Goratani, od gora. Od tod pride Korotan, Gorošci ali Korošci.

Kras se imenuje po slovensko skalovit kraj; krasina skalovita pokrajna; zatorej so Krašovci prebivalci kamenate dežele med Vipavo in Terstam.

Danes bomo začeli govoriti od prebivalšev prvih Krajncov. Pisar Prokopi pravi, de so v slabeh kočah prebivali, katere so bile semtertje redko sejane; mesta so bile po rimskih vojskah razdjane, Slovenci od močnejših ljudstev na tesnobo ugnani in so mogli v hribih, gorah, in snežnikih varnost iskati.

Imena od hribov in rek so še zdaj ostale, kakor so bile per Rimlanih in Gregih; imena mest so pa nove, zato ker so pozniši ali na podertijah popred razdjanih postavljene. Kras, Kokra, Trojane, Drava, Sava, Kerka, Kopa, Terst, Logatec, Cele, Hrušica, Pola so silno stare imena; mlajši pak so Ljubljana, Novo mesto, Bistrica, in dosti družih, ki niso znane per starih pisarjih med Rimci in Gregi.

Kraj eniga prebivališa se imenuje mesto, naj bode velik ali majhen, ako je obzidan in močen, je grad.

Emona je bila že razdjana, kader so Slovenci na Krajnsko prišli, in so ta kraj, kjer tedej Ljubljana stoji, Gradiše imenovali; niso namreč vedili, de to poderto mesto je per Rimcih imelo ime: Emono. Družiga pa ni bilo viditi, kakor razvaljeno ozidje, to je, razdjan grad ali gradiše.

Tako se v dosti krajih po naših deželi gradiše imenuje, kjer je nekidaj kak grad stal.

Slovenci so tudi na Štajerskim terden grad imeli, kateri se notri do danes imenuje „Slovenji Gradec“, za razloček od ene druge terdnave per reki Mura, to je, Nemški Gradec, kteriga je nemški cesar Korl Veliki zidal.

Majnsi gradove in taborje so v več krajih imeli, kakor tudi straže zoper sovražnika, od koder se vas Stražiše pravi, ker tam so čuvaji in straže stali, de bi za zgorno deželo in mesto Krajn čuli.

Zvunaj krajnskiga je tudi dosti slovenskih imen, kar pomeni, de še tam Slovenci prebivajo, ali de so nekđaj prebivali. Take imena so Gorica, Oglej, Lápica (Leipzig).

Vsih krajev ni mogoče razložiti, od kod imajo svoje imena. Nekatere so od Nemcov prevernjene, nekatere imajo stare slovenske imena, ktere se zdej nezastopijo, zvunaj le od taistiš, kateri se na slovenskiga jezika nauk s pridam podabo.

Dan današni je dosti nezastopnosti v krajnskim jeziku le zato, ker ne vemo, zakaj so nekđaj kraje s takim imenam imenovali, kakoršniga sedaj nosijo. Kteri bode dobro pregledal slovensko navado, bo najdel, de nikoli niso Slovenci brez nič krajam, hribam in vodam imen perkladali; ampak vse imena kako lastnost pomenijo, ktero ta ali uni kraj v sebi ima.

Kteri bi rad krajnskih imen pomenik zvedil, mora na moškovitarškiga (rusovškiga) jezika znanje še podati. Krajnski jezik je moškovitarškemu nar bolj podoben; bolj kakor vsim drugim slovenskim izrekam. Moškovitarji so dosti besed ohranili, ktere so se pri nas pozabilo in iz navade peršle.

V Gradiši se je to mesto začelo Ljuba ali Ljubljana imenovati, ker je na lepim in ljubim kraji, per vodi in per poli ležijoča. Dolenci še dan današni v več krajih pravijo Ljubljana;

de si lih je Ljubljana tudi prav, od besede ljubljam, to je: za ljubo, rad imam.

Od ljubiga prebivanja pride več imen, kakor postavim: Ljubel, Ljubno, Ljuben na Štajarskim, Ljubljina na Polskim, Ljubljinic v Sileziji.

Mesto Krajn je bilo od Rimcov imenovano Santikum; tukaj so knezi cele Krajne sedež imeli; zatorej so mu Krajnci s posebno zastopnostjo ime Krajn dali, in je bilo terdno obzidano, tudi ob obeh visokih bregovih Kokre in Save pred sovražnikom varno.

Stari bukviški jezik ima veliko podobnost z našim krajnskimi. Bukviški jezik se taisti imenuje, v katerim so bukve od nekdanj pisane. Čerke niso latinske, ampak cirilske in glagolitske, to je, stare slovenske. Te imajo podobo z greškimi. Tukaj v Ljubljani se najde več sort bukev tega bukviškiga jezika: so namreč mašne bukve, sveto pismo, brevirji, besediša, pesme, druge pisanja in gramatike, to je, jezikov nauk, od kteriga bomo drugičkrat več govorili, naše krajnsko pomankanje bogatili in po bukviškimi popravljali, kar smo se od stare korenine na stran zašli.

Popred moramo govoriti od navad in lastnost nekdanjih Slovincov, de bomo počasi pripravljani zastopiti, kar se bode od njih jezika reklo.

Prokopij piše, de Slovinci so bili sploh veliki, močni, in rudečkastih las. Do sedaj se je že dosti vnanjih rodov permešalo in kri se je presortala, zatorej se najdejo med nami ljudje majhne postave in černih las.

Krajnci so še zdaj večidel visoke postave, terdni, rujavi, in rumene lase imajo. Na ravnini je dosti černih, po hribih so bolj rujavci, in proti laškimi se rumena brada in rumeni lasje bolj v černe zgubljajo, zakaj na laškimi černa dlaka kraluje.

Slovenec se tudi na višnovih in plavih očeh pozna; Lah pa černe oči imajo.

Škoda je, de Krajnci sklonivo ne hodijo ker so vender lepe iztegnene postave! Gerdo je viditi, de se čeden, lepo izrašen človek dve gubi derži, gerbo nosi, glavo med pleča stiska, in berglasto hodi, kakor lena kreta.

Hrovatje se še dan današni lepo po konci nosijo in pokažejo, de so junake iz čisle ravne rodovine.

Naše krajnsko ženstvo se veliko lepši nosi, kakor moštvo, tako de se smejo možki sramovati, katere dostikrat vidimo, de hodijo kakor gebe, katerim se nič ne prileže.

Vunanjo lepo deržanje je znamenje notranjiga ravniga duha; lenarti hodijo kakor pokleke.

Čmu tedej govorite vi od slovenskiga jezika, če nam Vodnik to reč razlaga? bo morebiti kod vprašal. Na to vprašanje odgovorimo leto:

Kakor se kaže, bojo letas Novice veliko novih prejemnikov dobile, v kterih se je ljubezin do materniga jezika vžgala, kar nas prav veseli. Tem novim bravcam je treba saj kratko povedati: kdo de je Slovenec, in kaj de je slovenski jezik.

Tudi od naših kmetov na Krajnskimi smo se že večkrat prepričali, de ne vedo, de so Slovinci. „Krajnci smo“ — pravijo — „in krajnski jezik govorimo.“

Res je, ljubi prijatli! de ste Krajnci, in de krajnsko govorite — tode krajnska dežela je le en kos slovenske zemlje, kteriga so naši očaki Slovani zato Krajn imenovali, ker na kraji, na meji laške dežele stoji. Krajnci smo tedej nar krajni rod ene matere, eniga naroda, ki se že od nekdanj Slovinci imenujejo. Slovinci smo na Krajnskimi, na Koroškimi, na Štajarskim, na Goriškimi, na Terzaškimi in Istrijskim. Vsi smo sinovi ene matere Slo-

venije, vsi imamo z majhnimi razločki edini jezik, ki se ne imenuje krajnski, ampak slovenski jezik; „windische Sprache“ ga Nemci imenujejo. Že nas stari pisavec Linhart piše v svojih zgodovinskih bukvah krajnske dežele (Versuch einer Geschichte von Krajn 1791): „Vsaki Krajnc pozna Krajnce pod imenom Slovenec“ in njih jezik je slovenski jezik.“

Žalostno je, de to, kar so naši stari očaki vedili, so njih mlajši pozabili! In vender je res taka! Zares nekteri mislijo, de slovenski jezik je novo skovana beseda, de je od vse-slovanov (Panslavisten) v sedanjim času iznajdena. Bog nam pomagaj! de se je naš narod v take tmine pogubil, de brat brata ne pozna, de nam je beseda „Slovenec“ ptuja beseda postala! Valvazor, Linhart, Zojs, Vodnik, Ravnihar, Kopitar, slavni Slovinci! kaj bi neki rekli, ko bi iz grobov vstali in take Krajnce govoriti slišali, ki še ne vedo: kteriga rodu de so!

Spodnji Štajarci, Koroški, Garičanje i. t. d. govorijo ravno tisti jezik kot mi: ali smemo zato reči, de govorijo po krajnsko ali po štajarsko, po koroško, po goriško? Mi ne poznamo štajarskiga, koroškiga, goriškiga jezika, pa tudi krajnskiga ne: ampak le slovenski jezik, kakor ga Štajarci, Korošci, Garičanje, Krajnci govorijo, in kteriga vsaka dežela nekoliko po svojim zavija.

Naj bi si ta kratki poduk sleherni Slovenec dobro v glavo vtisnil, kterimu dosihmal za njegov narod ni nič mar bilo, — de bo konec vsih nepotrebnih razpertij, in de se nam ne bo treba bati, de bi Nemci našo nevednost zasmehovali.

(Dalje sledi.)

Austrijansko cesarstvo.

Krajnska.

57. del deželnega zakonika in vladnega lista prinese sledeči:

Razglas predsedništva c. k. dež. komisije za oprosteno zemljiš na Krajnskimi 24. Oktobra 1851, s kterim se razglasi, da vodstvo zaloga s 1. Novembra 1851 v djavnost pride.

Vsled razpisa vis. ministerstva znotranjih oprav 30. Septembra t. l. št. 11793 ima v izpeljanje cesarskih patentov 25. Septembra 1850 in 11. Aprila 1851, iz toraj za osnova in upravo zaloga za oprosteno zemljiš za Krajnska kronovino c. k. vodstvo zaloga za oprosteno zemljiš, kot cesarska deželna visja oblastnija, s sedežem v glavnim dežele mestu Ljubljani 1. Novembra t. l. v djavnost priti, kar se z nazočim sploh vediti da.

Avstrijska.

Mnogo se je govorilo, da vlada meni železnice spet osebnim društvom prepustiti, kar pa ni bilo resnično.

* 65. del občnega državnega zakonika in vladnega lista prinese:

Ukaz ministra za obdelovanje zemlje in rudarstvo 11. oktobra 1851, s kterim se pri rudarijah praktično delajočim ljudem dopusti, na c. k. rudarskih učilih privatni preskušnji se podvreči.

Ker se je večkrat primerilo, da so taki ljudje, ki so se za praktično rudarijsko službo namenili, ne zadobivši popred na kakem rudarijskem učilišu znanstveno-tehnične omike, za izkaz svojih z lastnim učenjem in z vadbo (praktiko) doseženih znanosti želeli, se iz tega ali unega predmeta preskušnji na kakem rudarijskem učilišu podvreči, spoznam za dobro, dogovorno z ministerstvom bogočastja in uka, take preskušnje proti odrajtvilu takse 10 gl. (desetih goldinarjev kov. dnarja) in s tem pogojem izjemno dopusti, da ima izpraše-

vance popred z verjetnimi spričevali izkazati, da je neogiblivo potrebne pripravljene znanstva zadobil, in da je dalj časa na kakem rudniku ali pri rudozdelcah praktično delal ali služil.

Neogiblivo potrebne pripravljene znanstva brez vednosti kterih vterjeno učenju rudarijskih znanstev kar mogoče ni — so te: za rudarijstvo, nauk rudarijskih mašin in za rudarijsko merstvo matematika, namreč saj algebra in geometria; za rudoskusbo in rudozdelstvo pa kemija — saj občna kemija.

Prošnje za dovoljenje, takošne preskušnje opraviti, se imajo pri dotičnem vodstvu rudarijskega učiliša vlagati. Vodstvom teh učiliš je dana moč, takošne vloge po letih odločbah rešovati, in spričevala čez preskušnje izdajati.

Te preskušnje se imajo po občnih predpisih za preskušnje, to da vselej tudi s primernimi pismenimi izdelki vred opravljati.

Tirolska.

Tudi na Tirolskem je bila te dni velika povodenj, ki je mnogo škodo napravila; enako se tudi pripoveduje od Koroškega in Štajarskega, ker je voda skoraj vse mostove poderla.

Galicija.

Med Rusini se je novica raznesla, de visje oblasti nerade gledajo nabiro za narodni muzeum in da bi se znalo to prepovedati. Temu pa zamoremo nasproti reči, da se je v haličkej tehantu 531 gold. 56 kr. v ti namen nabralo, in da je ondašnji krožni poglavar to pohvalil.

Lombardo-beneško kraljestvo.

„Corriere italiano“ piše, da se v Benetkah hudo toži, da kupčija vedno bolj zastaja, da je vedno večja revščina.

* Druzega novembre je obhajal grof Raddecky svoj 87 letni rojstni dan.

Tuje dežele.

Laška.

V Turinu so temeljni kamen za protestantsko cerkev položili.

Angleško.

Na Angleškem Kozuta z velikim slavjem sprejemajo, v severni Amerike pa govore, da mu hočejo še več kadila zažgati.

* Med angleško in neapolitansko vlado je vsak dan večja razpertija.

* Košut je dobil 31. oktobra 200 pisem iz Austrijanskega in Nemskega, ki so skoz Francosko prišle.

Turška.

Turški minister zunajnih zadev je odstavljen, na njegovo mesto je zvoljen Fuad Effendi.

Afrika.

Turška vlada je dovolila železnico čez ožino Suec napraviti.

Ljubljanski novičar.

V sredo pride v Ljubljano ruski velki knez Konstantin, v četrtek pa se bo naprej v Terst podal.

* Gospod Andrej Fleischmann, pooblasteni učitelj botanike, je naznanil, da bo začel svoj nauk iz rastljinstva 8. dan t. m. ob štirih popoldne v učilnici 8. gimnazialniga razreda; vsak, kterimu je za to koristno vednost mar, se zna tega uka vdeležiti, v kterim nauku se g. Fleischmann tako dobro obnaša, da mu je c. k. ministerstvo za djanje lanskiga leta svojo zadovoljnost na znanje dalo.

(Novice.)

Kdor želi v vradnim ali pa v osnanilnim listu karkoli si bode naznaniti, plača za vsako verstico z navadnimi čerkami za enkrat 3 kr., za dvakrat 4 kr. in za trikrat 5 kr. in za vsakokrat je še 10 kr. za kolek po

Vradni list št. 76.

novi postavi za plačati; kdor sam ne utegne v slovenskim jeziku sastaviti, zna nam tudi sastavek v nemškimi jeziku poslati, proti tem, de od vsakih treh tiskanih verst en krajcar zaprestavljenje odraja.

k 90. listu Ljubljanskiga časnika, vtorik 11. Listopada 1851.

Br. 2512/10297.

(202) 1

Nr. 1769.

Razpis natčejaja.

(199) 2

Razpis natčejaja

V području c. kr. hrvatsko-slavonskog zemaljskog poreznog ravnateljstva izpraznjeno je nekoliko službah poreznčkih s godišnjom platjom od 700 forintih, nekoliko mestah kontrolorskih sa 600 i 500 for., nekoliko officialskih sa 400 i assistantskih sa 300 forintih platje. Mesta ova popunit će se privremeno.

Tako poreznici, kao in kontrolori, officiali i assistenti obvezani su položiti toliku jamčevinu, kolika jim je godišnja platja, i to ili v gotovu novcu ili u državni obveznicah, koje v srebru, al ne manje od 3 posto, kamatah donose, uzimajući ovake obveznice u imenitoj vrednosti njihovoj.

Oni, koji se za jedno od ovih mestah natčejati žele imaju u tu svrhu, i to za svako mesto, koje uzme, posebnu molbenicu podneti, te u njoj navesti i dostovčno izkazati:

- dobu života, gdje se ujedno primjetuje, da se u državnu službu niko na novo namestiti nesmiye, ko je veće četdeset godina namirio;
- svršene nauke;
- dosadanje zanimanje, i
- ostale znanosti, koje si je prisvojio, a medju ovim osobito one, koje se tiču struke peneznične, i porezne i računarstvene. Ovdě dakle nije dovoljno dokazati do molitelj čitati, pisati i u četire verste računa računati umě, veće usuprot treba da dokaze, gdje i kad si je pribavio znanje glede bitnosti izravnog poreza i potrošnine i u osobitoj porezno i dohodarsko-računstvenoj struci;
- bezprikornu moralnost, gdje no oni, koji do sad kod nijedne c. kr. javne oblasti služili nisu, svoje bezporečno vladanje dovoljnim i vėrodostojnim svėdočbami dokazati imadu;
- stalnu platju, koju su do sele iz državne blagajne ili druge koje javne zaklade dobivali ili naznačenje, da takove uživali nisu;
- savršno znanje němačkoga i hrvatskoga ili slavonskoga jezika, uz dostovrni dokaz, da je natčejatelj u oba ova jezika ne samo govorenju no i pisanju vėst;
- da je kadar odmah položiti propisanu jamčevinu na gore naznačeni način; jer se nijedan čuovnik, koji je dužan položiti jamčevinu, prije ni zakleti, ni u službu primiti nemože, dok nije glede položenja jamčevine sve u redu.

Natčejatelji, koji već jesu u kakovoj javnoj službi, treba do molbenice putem predpоставljenih si poglavarah amo pošalju, a ovi će jim podneske i priložene svėdočbe protresti i u propratnom pismu svoje mněnje izjaviti, da l' je molitelj sposoban za službu, koju traži.

Natčejatelji usuprot, koji neobnašaju nikakove javne službe, imaju svoje molbenice putem svoga političkoga poglavarstva ili oblasti (podžupanije) predavati. Molbenice, koje se neposredne, dakle izbegavši ovo ovdě naznačeni put, c. kr. poreznomu ravnateljstvu podnesu, kojim dakle fali opis svojstvih i ponašanja od strane poglavarah, zatim molbenice, u kojih navedane svojstva nisu točno i vėrodostojno dokazana, neće, upravo ovog nedostatka radi, oželjenog uspěha imati, već će se, da prositelj glede mogućeg posljedka svoga traženja dugo u neizvėstnosti neostane, svagda odmah, čim amo prispiju, rėšiti.

Natčejaj za ova mesta razpisuje se ovim do konca mēseca Studenoga 1851, godine; po izmaku tog roka popunit će se ova mesta odmah. U Zagrebu 26. listopada 1851. Od načelnictva c. kr. zemaljskog poreznog ravnateljstva za Hrvatsku i Slavoniu.

v. Kappel.

(202) 1

Nr. 1769.

Razpis natčejaja.

(199) 2

Kod c. k. hrvatsko-slavonskog zemaljskog poreznog ravnateljstva ima se popuniti mēsto jednog privremenog perovodje s godišnjom platjom od sedam sto forintih i 9 nadnevnom razredom.

Natčejatelji za ovo mēsto treba da sledēce vlastitosti vėrodostojno izkazu:

- dobu života;
- svršene s dobrim uspěhom nauke pravoi državno-slovne;
- dosadanje zanimanje (zabavljanje);
- temeljito znanje glede upravljanja poreznog, zatim glede propisah za c. k. sbirne blaganje i dotično novčano obračunavanje;
- bezprikornu čudorednost, i to treba da oni, koji sada kod nikoje c. k. oblasti nesluže, dovoljnim i vėrodostojnim svėdočbami okažu bezporečno svoje vladanje;
- stalnu platju, koju su do sele iz državne blagajne ili koje druge javne zaklade dobivali, ili naznačenje, da takove uživali nisu;
- podpuno i savršeno znanje němačkoga i hrvatskoga ili barem drugoga kojega ovomu vėrlo srodnoga slavjanskoga jezika, s vėrodostojnim dokazom, da molitelj u oba ova jezika ne samo govoriti, nego i pisati umě.

Natčejatelji, koji već jesu u kakovoj c. k. javnoj službi, imaju molbenice putem svojih poglavarah podneti, a ovi će razvidivši i protresavši podneske i priložene svėdočbe u propratnom pismu izjaviti svoje mněnje o sposobnosti njihovoj za službu, koju traže.

Natčejatelji pako, koji neobnašaju nikakove c. k. javne službe, imadu molbenice putem svoje mēstne političke ili kotarske (podžupanske) oblasti predati.

Molbenice, koje se c. k. zemaljskomu poreznom ravnateljstvu neposredno, dakla mimoišavši ovo ovdě propisani put, izruče, ili u kojih se vėrodostojno nedokazu propisana svojstva, neće se ni upisati u preglednu tabellu natčejateljah, no će se odmah natrag odpraviti.

Natčejaj za tu službu razpisuje se time do 20. prosinca 1851 godine; po izmaku tog roka popunit će se ovo mēsto bez odlvake.

U Zagrebu 18. listopada 1851.

Od načelnictva c. k. zemaljskog poreznog ravnateljstva za Hrvatsku i Slavoniu.

v. Kappel.

Št. 8086.

Razpis konkurza.

(201.) c 1

Pri c. k. deželnoj kaznovavnici v Koprju je po visocem zjedinenem c. k. dvornopisarničnim dekretu od 14. maja 1848 št. 14781 začasno dovoljena stopnja fabriknega mojstra spraznjena s plačilom 300 gold. na leto konvencijnega denarja in z dolžnostjo 400 gold. kavicje ali v gotovem denarju ali lev zastavi vložiti.

Kdor za to stopnjo prosi, ima lastnoročno podpisano prošnjo na podpisano c. k. oskerbnitvo kaznovavnice na poti predstoječe gosposke do konca novembra t. l. vložiti in se o sledēcem skazati:

- O rojstnem kraju, starosti, če je oženjen ali neoženjen, če ima otroke ali ne, potem, da je zdrav in terden.
- O dozrajnih državni službah in o lepem zaderzanju dozday.
- Da zna dobro nemško in laško pisati in računati.
- Nepogojno potrebno je, da zna nemško, laško in slovensko.
- O vložitvi, predpisane kavicje, naj si bode v gotovini ali v zastavi.
- Ali je, in v kteri stopnji je znabiti z eno ali drugo osebo ali v zlahti po rodu ali ženitvi.

g) O znanosti fabriknih del, ki se v kaznovavnicah opravljajo.

C. k. oskerbnitvo kaznovavnice.
Koper 19. oktobra 1851.

Št. 41093.

Proglas.

(203) c 1

Podpisano cesarsko kraljevo okrajno sodništvo s tem naznani, da je visoko c. k. deželno sodništvo po ukazu od 28. oktobra t. l. št. 4240 Janeza Intiharja iz Dalne vasi za zapravljivca naznaniti za dobro spoznalo, in za oskerbnika mu je postavilo podpisani sodništvo gospoda Mihaela Lenčeta po domače Gosposca.

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice
Ljubljana 4. novembra 1851.

Heinricher s. r.

Št. 3106.

Oznabilo.

(198.) c 3

Za prepušenje čuvanja Handbagerjeve mašine na Ljubljani bo 12. novembra t. l. dopoldne od 10 — 12 ure v vradni c. k. deželne stavbinega vodstva pogodbin obravnava, h kateri se tisti povabijo, ki so voljni se je vdeležiti.

Bolj natanjke pogodbe se zamorejo med vradnimi urami vsak dan pregledati.

C. k. deželno stavbino vodstvo za Krajusko.
Ljubljana 30. oktobra 1851.

Št. 3430.

Oznanilo dražbe.

(200.) c 2

V seboto 15. novembra 1851 dopoldne med deveto in dvanajsto uro bo v vradni pisarnici c. k. stavbine ekspositure na Savi v Litiji tretja javna dražba v najem ladjovlaka na Prusnikovem vodotoču na Savi s kmetijo vred, ki je vladnina c. k. vodostavbenega zaklada.

K tej dražbi se vsak, ki meni to reč prevzeti, s pristavkom povabi, da bolj natanjke pogodbe zamore vsak tukaj med vradnimi urami pregledati, in da, ako bi bil ti ali uni zaderžan k dražbi osebno priti, ali ko bi ne hotel z besedo dražbo delati, mu je tudi prosto pred začetkom dražbe na 15. kraje. koliku po pogojih sastavljeno ponudbo vložiti, kteri ima pridjan biti 5% vadium postavljene ponudbine cene 130 tih goldinarjev.

Najem velja za eno leto, in sklep izida dražbe si na vsako vižo priderži

C. k. stavbina ekspositura na Savi.

Litija 3 novembra 1851.

Št. 2786;

Oznanilo.

(195.) 3

Od 1. novembra t. l. se bodo sedaj med Kočevjem in Ljubljano obstoječe trikratne pošne potovske vožnje na teden na petkratne pomnožile, s kterimi se v zvezi med Kočevjim in Černomljem obstoječo pošno vožnjo, ki bo od tega časa dvakrat na teden obstala, na tako vižo vsakdanja pošna zveza vstanovi.

Po tem takem bodo od te dobe vožnje iz Kočevja v Ljubljano vsak pondelik, torek, četertek, petek in vsako seboto odrinule ob petih zjutraj, in vsaki drugi dan se ob enakej uri zjutraj spet vernule, tako, da dospě v Ljubljano kakor tudi v Kočevje naj pozneje ob štirih popoldne.

Potovska pošta med Kočevjem in Černomljem pa bo druga dva dni, t. j. vsako sredo, kakor dozday, in potem vsako nedeljo zjutraj ob šestih; iz Černomlja nazaj pa vsakbart drugi dan ob devetih zjutraj odrinula, tako, da bode v Černomelju naj pozneje ob treh popoldne, od tod v Kočevje pa ob petih zvečer dospela.

To se s pristavkom sploh naznani, da se imenovana potovska pošta z pisemskimi in vožnjopostnimi poslatvami pečā.

C. k. pošno vodstvo.

Ljubljana 21. oktobra 1851.

Hoffmann s. r.